

Македонска Банкарска Асоцијација

Бр. 03-326/1

16.7.2021 година

Скопје

ПРЕДМЕТ: Забелешки на Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за Народната банка на Република Северна Македонија

ОД: Здружение за остварување на заеднички интереси на банките и унапредување на нивното работење МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА - Скопје

Почитувани,

Во врска со Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за Народната банка на Република Северна Македонија (НБРСМ) објавен на Единствениот национален електронски регистар на прописи на Република Северна Македонија (ЕНЕР) на ден 29.6.2021 година, Здружението за остварување на заеднички интереси на банките и унапредување на нивното работење МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА Скопје (во понатамошниот текст: МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА) како репрезентативно здружение чија основна цел е заштита и остварување на правата и интересите на банките и штедилниците во Република Северна Македонија, истакнува забелешки на конкретни одредби од објавениот пропис и дава предлози за изменување на текстот на Предлог законот со образложение кон истите.

1. Забелешки на член 5 став 3 од Предлог законот за изменување и дополнување на Законот за НБРСМ

1.1. Член 5 став 3 гласи:

“Во член 34 во ставот (2), по зборот „странство” се додава запирка и се додаваат зборовите „како и со надлежни органи за решавање на банки од странство”.

Ставот (3) се менува и гласи:

„(3) Народната банка може да разменува податоци и информации кои се службена тајна на Народната банка или доверливи информации во смисла на одредбите од овој закон со други домашни или странски супервизорски органи и тела, кои можат да се користат само за супервизорски цели и истите ќе се сметаат како доверливи за странката која ги прима.”

Ставот (5) се менува и гласи:

Македонска Банкарска Асоцијација

„(5) Народната банка наплаќа годишен надоместок за вршење на супервизијата над банките и штедилниците. Советот на Народната банка со посебна одлука ја утврдува методологијата за пресметка на висината на годишниот надоместок и начинот на неговата наплата.”

1.2. Предлог од МАКЕДОНСКАТА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА:

Да се брише став 3 од член 5 со кој се менува став 5 од член 34 од Законот за НБРСМ, а со кој се воведува годишен надоместок за вршење на супервизијата над банките и штедилниците.

1.3. Образложение кон предлогот:

Согласно член 6 од Законот за НБРСМ, основната цел на НБРСМ е постигнување и одржување на ценовната стабилност, а друга цел која е подредена на основната цел е да придонесува кон одржување на стабилен, конкурентен и пазарно ориентиран финансиски систем.

Согласно член 7, став 9 од Законот на НБРСМ токму вршењето на супервизијата е една од задачите на НБРСМ заради остварување на основните цели од членот 6 заради кои НБРСМ е основана со посебен закон.

Ако супервизијата претставува законски определена задача за НБРСМ да врши надзор на работењето на банките и штедилниците заради оценка на нивната сигурност, стабилност и проверка дали истите ги почитуваат регулативните правила, тогаш не би требало извршувањето на таквата задача да се финансира со наплатување на надоместок на товар на субјектите кои се предмет на истата супервизија.

Функцијата, законските надлежности, поставеноста и изворите на финансирање на НБРСМ како централна и емисиона банка утврдена со Уставот на РСМ и посебниот закон, не се споредливи со работењето на трговските друштва кои се овластени за вршење на надзор, ревизија, проверка на усогласеност на работењето со прописите и слични дејности каде се постапува по барање на субјектот предмет на проверка и контрола и за таквата работа се наплаќа надоместок како извор на финансирање на ваквите друштва. Имено, кај супервизијата не станува збор за активност која се врши по барање на банка или штедилница, туку за активност за која самостојно одлучува НБРСМ согласно нејзиното дискреционо право утврдено со закон и согласно потребите за нејзино спроведување.

Исто така, сметаме дека со предложената законска измена би се создал основ да во иднина преку следни законски измени, овој принцип на работење со наплата на посебни надоместоци од страна на НБРСМ за извршување на основна задача пропишана со закон, се прошири на извршување и на сите останати задачи предвидени во членот 7 од Законот за НБРСМ што секако би било спротивно духот на законскиот пропис.

2. Забелешки на член 8 од Предлогот законот за изменување и дополнување на Законот за НБРСМ

Македонска Банкарска Асоцијација

2.1. Член 8 гласи:

“Во членот 39 во став (4), по зборовите „ кредитна партија“ се додава записка и се додаваат зборовите „личен доход и пензиски надоместоци“.

2.2. Предлог од МАКЕДОНСКАТА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА:

Да се брише членот 8 со кој се предвидува дополнување на член 39, став 4 со податоци за личен доход и пензиски надоместоци.

2.3. Образложение кон предлогот:

Испраќањето на податоци за личен доход и пензиски надоместоци во кредитниот регистар претставува прекумерна обработка на податоци кои не се релевантни за кредитниот регистар.

Банките и штедилниците вршат увид во кредитниот регистар врз основа на кредитно барање на клиентот со цел да се провери задолженоста и уредноста во измирувањето на обврските, а последните податоци за личниот доход или пензиски надоместоци ги доставува клиентот при поднесувањето на барањето за кредит.

Од друга страна, начинот на кој се внесуваат податоците во кредитниот регистар и начинот на кој банките ги следат промените, нема да овозможи ажуриран податок за висината на примањата по основ на личен доход.

Работењето на банките и штедилниците при кредитирање на клиентите - физички лица би се поедноставило и би се намалил ризикот (особено за клиенти кои не ги примаат своите лични примања во конкретната банка) само доколку на банките и штедилниците им се овозможи безбеден контролиран пристап до релевантни и актуелни податоци за лични примања (од различен тип) од независен извор, а не од банкарскиот сектор, со обезбедена експлицитна согласност од клиентот. Ваков тип на решение би овозможило, при кредитирање да не се бараат писмени документи за лични примања, а со тоа би се спречиле и евентуални фалсификати.

Оттука, цениме дека предложеното законско решение не ги задоволува овие потреби, ниту пак предвидениот механизам ги задоволува потребните заштити на овој тип на сензитивни податоци.

Банките преку приливите на парични средства на трансакциски сметки, не располагаат со податок за висина на нето лични примања на клиентите, туку со податок за исплатени лични примања, кои подлежат на претходни задршки (пример, задршка со административна забрана од извршител, задршки поради боледување, други задршки преку работодавецот и сл.).

Собирањето на податоците на предложениот начин не создава никаков бенефит за ниедна од засегнатите страни, пред се поради нецелосноста и неточноста на податоците, како и начинот на собирање и користење на истите.

Податоците за плати веќе ги има друг државен орган (Управата за јавни приходи) како дел од системот за бруто плати и не е потребно истите да се прибираат и од НБРСМ.

Македонска Банкарска Асоцијација

Сметаме дека, со предложената законска измена ќе се создаде прекумерно собирање и обработување на најдоверливите лични податоци, кои воопшто не ѝ се потребни на НБРСМ, ниту пак се на било кој начин релевантни за работењето на банките и штедилниците или за постоење на кредитниот регистар.

Имено, намената на кредитниот регистар е да содржи податоци за кредитната задолженост на субјектите во банките и штедилниците, а не и за нивните лични примања. Кредитниот регистар треба да содржи само податоци за обврски на субјектите, а платите не се таков податок.

Во таа смисла, предложената законската измена претставува излегување надвор од ингеренциите на НБРСМ и задирање во приватноста на физичките лица. Дотолку повеќе што, наметнувањето на обврска за банките да ги доставуваат овие доверливи податоци до НБРСМ е спротивно на закон, а и спротивно на предметот на работење на банките и штедилниците (имајќи предвид дека согласно член 39 став 2 банките и штедилниците ги доставуваат сите податоци до кредитниот регистар). Од друга страна, нелогично е да се врши повторно собирање на податоци со кои располага друг државен орган.

Вакви видови на регистри кои содржат голем број различни податоци, во другите држави се водат преку приватни компании (кредитни биро и институции кои утврдуваат кредитен рејтинг) наместо во централните банки. Во Република Северна Македонија за таа цел постои Закон за кредитно биро согласно кој, ваквите работи ги извршува Македонското Кредитно Биро АД Скопје. Ако се има во предвид овој законски пропис, се утврдува дека не смеат да се прибираат податоци за примањата на граѓаните, туку само за нивните обврски. Аналогно на наведеното и во кредитниот регистар би требало да се прибираат само податоци за обврски, а не и за примања.

Напоменуваме дека, ПОДАТОЦИТЕ ЗА ЛИЧНИОТ ДОХОД ПРЕТСТАВУВААТ ЕДНИ ОД НАЈДОВЕРЛИВИТЕ ПОДАТОЦИ ВО СЕКОЈА КОМПАНИЈА во Република Северна Македонија, кои секој вработен е должен да го чува како доверливи и да не ги соопштува на никој, а прекумерното откривање и достапност како во случајот, носи и потенцијален огромен ризик за рушење на нивната “тајност”.

Банките и штедилниците за своите клиенти прибираат податоци од разни извори и во никој случај не се потпираат единствено на кредитниот регистар во НБРСМ. Во таа смисла, банките и штедилниците податоците за плата и пензија ги добиваат директно од своите клиенти (кредитобаратели) при што прибираат и целосни податоци за останатите нивни примања (закупнини, дивиденди и други примања). Оттука, податоците само за плата и пензија се недоволни за да им користат на банките и штедилниците, па беспредметно е да бидат дел од кредитниот регистар на НБРСМ.

Сметаме дека, НБРСМ како регулатор и супервизор не е надлежна да води регистар кој ќе ги прибира и обработува овие податоци, ниту пак согласно својата функција и позиција во правниот и финансискиот систем на државата треба да се занимава со ваков вид на активности и воопшто со собирање, обработување и чување на лични податоци за намени кои се надвор од нејзиниот домен на работа, односно се спротивни на целите и задачите на НБРСМ дефинирани со истиот овој закон.

Крајно, предложената законска измена ќе треба да се уреди и рефлектира во Упатството за спроведување на Одлуката за содржината и начинот на функционирање на Кредитниот

Македонска Банкарска Асоцијација

регистар со нова верзија. Имено, за секој нов податок кој се доставува со xml- шемите треба да има нова верзија на xml- шемите за достава на нови податоци, преку КРИС апликација, со што повторно се оптеретува работењето на банките и штедилниците.

3. Останати забелешки на Предлог законот за изменување и дополнување на Законот за НБРСМ

3.1. МАКЕДОНСКАТА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА укажува дека за интервенција во повеќе одредби на Законот за НБРСМ од аспект на прибирање, обработка и размена на лични податоци, треба претходно да се добие мислење од Агенцијата за заштита на личните податоци врз основа на претходно дадено образложение, за која цел ќе се врши обработката на овој вид на лични податоци.

МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА